

Date de réception : 23/11/2023

Zaak C-600/23**Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie****Datum van indiening:**

2 oktober 2023

Verwijzende rechter:

Hof van Cassatie (België)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

8 september 2023

Verzoekende partij:

Royal Football Club Seraing

Verwerende partijen:

Fédération Internationale de Football Association (FIFA)

Union européenne des Sociétés de Football Association (UEFA)

Koninklijke Belgische Voetbalbond (KBVB) VZW

In tegenwoordigheid van:

Doyen Sports Investment Limited (voor bindend- en gemeenverklaring opgeroepen partij)

I. Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

- 1 Het hoofdgeding betreft een rechtsvordering van Royal Football Club Seraing tegen de Fédération Internationale de Football Association (FIFA), de Union Européenne des Sociétés de Football Association (UEFA) en de Koninklijke Belgische Voetbalbond (KBVB), in wezen strekkende tot de vaststelling dat de FIFA-regels die een verbod bevatten op eigendom door derden van de economische rechten van spelers („*third party ownership*” of „*third party investment*”), in strijd zijn met het Unierecht. Tevens wordt vergoeding gevorderd van de schade die Royal Football Club Seraing door de toepassing van dit verbod

zou hebben geleden. In deze zaak heeft de tuchtcommissie van de FIFA sancties opgelegd aan Royal Football Club Seraing, die zijn bevestigd door een vonnis van het Zwitserse Hof van Arbitrage voor Sport. Dat vonnis is bekrachtigd door de Zwitserse Tribunal fédéral (hoogste rechterlijke instantie, Zwitserland).

II. Voorwerp en rechtsgrondslag van het prejudiciële verzoek

- 2 Het Belgische Hof van Cassatie is van oordeel dat het voor zijn uitspraak in het hoofdgeding krachtens artikel 267 VWEU het Hof van Justitie van de Europese Unie vragen moet stellen over de uitlegging van artikel 19, lid 1, VEU en artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, om vast te stellen of deze bepalingen zich ertegen verzetten dat een arbitraal vonnis gezag van gewijsde en bewijskracht jegens derden heeft, wanneer de naleving van het Unierecht is getoetst door een rechterlijke instantie van een staat die geen lidstaat van de Unie is.

III. Prejudiciële vragen

- 1) Staat artikel 19, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, gelezen in samenhang met artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, eraan in de weg dat bepalingen van nationaal recht zoals de artikelen 24 en 171[3], § 9, van het Belgisch gerechtelijk wetboek, die het beginsel van het gezag van gewijsde beogen te bekrachtigen, worden toegepast op een arbitraal vonnis waarvan de overeenstemming met het Unierecht is getoetst door een rechterlijke instantie van een staat die geen lidstaat van de Europese Unie is en het Hof van Justitie van de Europese Unie niet om een prejudiciële beslissing kan verzoeken?
- 2) Staat artikel 19, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, gelezen in samenhang met artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, in de weg aan de toepassing van een regel van nationaal recht die, behoudens te leveren tegenbewijs, bewijskracht toekent aan een arbitraal vonnis waarvan de overeenstemming met het Unierecht is getoetst door een rechterlijke instantie van een staat die geen lidstaat van de Europese Unie is en het Hof van Justitie van de Europese Unie niet om een prejudiciële beslissing kan verzoeken?

IV. Belangrijkste aangevoerde nationale bepalingen

- 3 De nationale bepalingen waarop een beroep wordt gedaan, zijn met name de volgende.

A. Wet van 16 juli 2004 houdende het wetboek van internationaal privaatrecht

– Artikel 22, lid 1:

„Een buitenlandse rechterlijke beslissing die uitvoerbaar is in de Staat waar zij werd gewezen, wordt in België geheel of gedeeltelijk uitvoerbaar verklaard overeenkomstig de procedure bedoeld in artikel 23.”

– Artikel 26:

„Bewijskracht van buitenlandse rechterlijke beslissingen

§ 1. Een buitenlandse rechterlijke beslissing strekt in België tot bewijs van de vaststellingen gedaan door de rechter indien zij voldoet aan de voorwaarden nodig voor de echtheid ervan volgens het recht van de Staat waar zij is gewezen. De vaststellingen gedaan door de buitenlandse rechter worden niet in aanmerking genomen voor zover zij een gevolg zouden hebben dat kennelijk onverenigbaar is met de openbare orde.

§ 2. Het tegenbewijs van de feiten vastgesteld door de buitenlandse rechter mag met alle bewijsmiddelen worden aangebracht.”

B. Gerechtig wetboek

– Artikel 24:

„Iedere eindbeslissing heeft gezag van gewijsde vanaf de uitspraak.”

– Artikel 28:

„Iedere beslissing gaat in kracht van gewijsde zodra zij niet meer voor verzet of hoger beroep vatbaar is, behoudens de uitzonderingen die de wet bepaalt en onverminderd de gevolgen van de buitengewone rechtsmiddelen.”

– Artikel 1713, § 9:

„In de relaties tussen de partijen heeft de uitspraak dezelfde uitwerking als een rechterlijke beslissing.”

V. Uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 4 De eerste verwerende partij, de Fédération Internationale de Football Association (FIFA), is een te Zürich (Zwitserland) gevestigde vereniging zonder winstoogmerk naar Zwitsers recht. Haar leden zijn de nationale bonden die verantwoordelijk zijn voor de organisatie van en het toezicht op voetbal in hun respectieve landen.

- 5 Volgens haar statuten kan zij bindende regels vaststellen voor zowel haar leden als – rechtstreeks of door tussenkomst van deze bonden – de voetbalclubs in elk land en de spelers die bij deze clubs zijn ingeschreven.
- 6 Het doel van deze regels moet zijn om integriteit, ethisch handelen en eerlijk spel te bevorderen en te voorkomen dat methoden en praktijken zoals corruptie, doping of wedstrijdmanipulatie de integriteit van wedstrijden, competities, officiële spelers en clubs in gevaar brengen of tot misbruik leiden.
- 7 De tweede verwerende partij, de Union des Sociétés de Football Association (UEFA), is een in Nyon, Zwitserland, gevestigde vereniging zonder winstoogmerk naar Zwitsers recht, die de Europese nationale bonden overkoepelt.
- 8 Volgens haar statuten heeft zij met name tot doel voetbal in Europa te bevorderen in een geest van eerlijk spel, toezicht te houden op de ontwikkeling van voetbal in Europa in al zijn vormen, internationale competities voor te bereiden en te organiseren door de deelnamecriteria vast te stellen, „te voorkomen dat methoden of praktijken de regelmatigheid van wedstrijden of competities in gevaar brengen of tot misbruik in het voetbal leiden”, en „streeft zij ernaar haar doelstellingen te bereiken door alle maatregelen te nemen die zij passend acht, zoals regelingen, akkoorden, overeenkomsten, besluiten of programma’s” (artikel 2 van de statuten).
- 9 De derde verwerende partij, de Koninklijke Belgische Voetbalbond (KBVB), gevestigd te Brussel, België, is een Belgische feitelijke vereniging die is erkend als instelling van openbaar nut. Deze bond organiseert met andere bonden de twee hoogste divisies van het beroepsvoetbal en het amateurvoetbal in België. De volwaardige leden zijn met name voetbalclubs. De KBVB is lid van de eerste twee verweersters. De bond moet de statuten, reglementen en besluiten van de FIFA en de UEFA eerbiedigen en zorgen dat de Belgische clubs hetzelfde doen, met inachtneming van de algemene rechtsbeginselen, de bepalingen van openbare orde en de nationale, regionale en communautaire wetgeving ter zake. Bovendien verlenen zijn statuten hem reglementaire, uitvoerende en disciplinaire/rechtsprekende bevoegdheden alsmede bevoegdheden op het gebied van sport ten aanzien van Belgische clubs.
- 10 De partij die in gemeen- en bindendverklaring is opgeroepen, Doyen Sports Investment Limited, is een besloten vennootschap naar Maltees recht met statutaire zetel in Sliema, Malta. Zij richt haar commerciële activiteit op het verlenen van financiële steun aan voetbalclubs in Europa. Volgens haar statuten richt zij zich met name op a) de aankoop van voetballers, b) de aankoop van trainers en managers, c) de vertegenwoordiging van voetballers, trainers en managers, d) de transfer van spelers, trainers en managers tussen clubs, e) de vertegenwoordiging van clubs, f) het behalen van winst uit voetbalclubs of het spelen van een actieve rol in hun dagelijks bestuur, met inachtneming van de regels van de FIFA en de andere relevante nationale en internationale regels, en g) het verstrekken van leningen aan voetbalclubs.

- 11 Eiser, Royal Football Club Seraing, is gevestigd te Seraing, België en is een vereniging zonder winstoogmerk naar Belgisch recht die de bij de KBVB aangesloten voetbalclub van Seraing bestuurt. In het seizoen 2013-2014 werd de club overgenomen door een nieuw bestuur, met *„de ambitie om de club [...] terug te brengen naar de Belgische en zelfs de internationale elite”*. Voorlopig speelt de club *„nog steeds in amateurdivisie 1, de wachtkamer van het beroepsvoetbal, waarvan hij terecht zo snel mogelijk weer deel wil gaan uitmaken, hetgeen meebrengt dat hij zijn positie in sportief en financieel opzicht moet kunnen versterken”*.
- 12 De FIFA heeft een „Reglement betreffende de status en de transfer van spelers” (hierna: „STS-reglement”) vastgesteld, dat algemeen bindende regels bevat betreffende de status van spelers en hun kwalificatie om deel te nemen aan het georganiseerde voetbal. Sommige bepalingen van dit reglement zijn rechtstreeks bindend op nationaal niveau en moeten ongewijzigd worden overgenomen in de regels van de nationale bonden. Andere moeten door elke bond in zijn eigen reglement worden opgenomen.
- 13 Op 26 september 2014 werd in een persbericht van de FIFA aangekondigd dat *„om de integriteit van voetbal en spelers te beschermen, het uitvoerend comité een principebesluit heeft genomen op grond waarvan het zal worden verboden dat derden de eigendom hebben van de economische rechten van spelers en er een overgangperiode zal worden ingesteld”*.
- 14 Bij circulaire aan haar leden van 22 december 2014 heeft de FIFA de nationale bonden, dus ook de KBVB, ervan in kennis gesteld dat haar uitvoerend comité tijdens zijn vergadering van 18 en 19 december 2014 zijn goedkeuring had gehecht aan *„nieuw in het [STS]-reglement op te nemen bepalingen betreffende eigendom van de economische rechten van spelers in handen van derden en de invloed van derden op clubs”*, en daarbij gepreciseerd dat deze bepalingen op 1 januari 2015 in werking zouden treden en moesten worden opgenomen in de lijst van bindende bepalingen op nationaal niveau.
- 15 Het nieuwe artikel 18 bis van het STS-reglement („invloed van een derde partij op clubs”) bepaalt per 1 januari 2015:
- „1. Clubs ondertekenen geen overeenkomsten waardoor concurrerende clubs of derden via de werkzaamheden of transfers de onafhankelijkheid of het beleid van de club dan wel de prestaties van zijn teams kunnen beïnvloeden.*
- 2. De tuchtcommissie van de FIFA kan sancties opleggen aan clubs die de in dit artikel geformuleerde verplichtingen niet nakomen.”*

16 Artikel 18 ter („*Eigendom van economische rechten van spelers in handen van derden*”) van dit reglement bepaalt met ingang van 1 januari 2015:

„1. *Clubs of spelers sluiten geen overeenkomsten met een derde op grond waarvan deze laatste geheel of gedeeltelijk aanspraak kan maken op een vergoeding in verband met de toekomstige transfer van een speler van de ene club naar de andere, dan wel rechten kan doen gelden in verband met een toekomstige transfer of transfervergoeding.*

2. *Het verbod van lid 1 treedt in werking op 1 mei 2015.*

3. *Overeenkomsten van vóór 1 mei 2015 die onder lid 1 vallen, kunnen geldig blijven tot hun contractuele vervaldatum. De looptijd ervan kan echter niet worden verlengd.*

4. *De looptijd van elke in lid 1 bedoelde overeenkomst die tussen 1 januari en 30 april 2015 wordt ondertekend, is ten hoogste één jaar vanaf de datum van inwerkingtreding.*

5. *Uiterlijk eind april 2015 moeten alle bestaande overeenkomsten waarop lid 1 betrekking heeft, in het transfersysteem van de FIFA zijn opgenomen. Alle clubs die dergelijke overeenkomsten hebben ondertekend, moeten deze – volledig en met inbegrip van eventuele wijzigingen of bijlagen – in het transfersysteem registreren, met vermelding van de gegevens van de betrokken derde partij, de volledige naam van de speler en de duur van de overeenkomst.*

6. *De tuchtcommissie van de FIFA kan tuchtrechtelijke sancties opleggen aan clubs of spelers die de in deze bijlage opgenomen verplichtingen niet nakomen.”*

17 Op grond van artikel 18 ter kunnen dus (i) vanaf 1 mei 2015 geen daarmee strijdige overeenkomsten worden gesloten; (ii) tussen 1 januari en 30 april 2015 nog overeenkomsten worden gesloten en in werking treden, echter met een looptijd van slechts één jaar vanaf de datum van ondertekening; en blijven (iii) overeenkomsten die vóór 1 januari 2015 zijn gesloten en in werking zijn getreden van kracht tot hun contractuele vervaldatum, maar kunnen zij na die datum niet worden verlengd.

18 Een derde partij in de zin van deze bepalingen is elke „*andere partij dan de overgeplaatste speler, de overdragende en de ontvangende club, of een club waarbij de speler ingeschreven is geweest*” (STS-reglement, definities, punt 14).

19 Op 30 januari 2015 heeft eiser met Doyen Sports een overeenkomst gesloten, waarvan de contractuele vervaldatum was vastgesteld op 1 juli 2018. Deze overeenkomst regelde de sluiting van toekomstige specifieke financieringsovereenkomsten voor elke speler van eiser die in onderlinge overeenstemming door beide partijen zou worden gekozen, en de overdracht van

- de economische rechten van drie met name genoemde spelers; volgens deze overeenkomst werd Doyen Sports voor 30 % eigenaar „van de financiële waarde die voortvloeit uit de bondsrechten” van deze spelers en kon eiser zijn aandeel in de economische rechten van deze spelers niet „zelfstandig en onafhankelijk” aan een derde overdragen.
- 20 Op 3 april 2015 heeft Doyen Sports met name de drie verwerende partijen gedagvaard voor de Tribunal de commerce francophone de Bruxelles; op 8 juli 2015 heeft eiser vrijwillig geïntervenieerd in de procedure.
  - 21 In het bijzonder verzocht eiser de rechter 1) te verklaren dat een totaalverbod op de door de artikelen 18 bis en 18 ter van het STS-reglement uitgesloten praktijken (bekend als *third party ownership*, eigendom van derden, of *third party investment*, investeringen door derden) in strijd is met het Unierecht en meer in het bijzonder het vrij verkeer van kapitaal, het vrij verrichten van diensten, het vrij verkeer van werknemers en het mededingingsrecht, en elke regeling die een dergelijk totaalverbod bevat nietig te verklaren, alsook 2) de UEFA te gelasten haar „regeling inzake licenties aan clubs en financieel eerlijk spel” zodanig te wijzigen dat deze verenigbaar zijn met *third party ownership* of *third party investment* en aan eiser vanwege de schade door de toepassing van de artikelen 18 bis en 18 ter van dat reglement voorlopig 500 000 EUR te betalen op grond van artikel 1382 van het Belgische burgerlijk wetboek (oud)waarin is bepaald dat elke daad van de mens, waardoor aan een ander schade wordt veroorzaakt, degene door wiens schuld de schade is ontstaan verplicht deze te vergoeden.
  - 22 Op 7 juli 2015 hebben eiser en Doyen Sports een overeenkomst gesloten, vergelijkbaar met de overeenkomst van 30 januari 2015, om 25 % van de economische rechten van een met name genoemde nieuwe speler over te dragen.
  - 23 Op 4 september 2015 heeft de tuchtcommissie van de FIFA eiser schuldig bevonden aan schending van voornoemde artikelen 18 bis en 18 ter wegens het sluiten van die overeenkomsten; zij heeft eiser verboden gedurende vier inschrijvingsperioden spelers in te schrijven en heeft hem veroordeeld tot een geldboete van 150 000 Zwitserse frank (CHF).
  - 24 Op 7 januari 2016 heeft de beroepscommissie van de FIFA eisers beroep tegen die beslissing verworpen.
  - 25 Op 9 maart 2016 heeft eiser tegen de beslissing van 7 januari 2016 hoger beroep ingesteld bij het Zwitserse Hof van Arbitrage voor Sport, dat hij heeft aangezocht overeenkomstig een arbitrageclausule in de FIFA-statuten.
  - 26 Bij uitspraak van 17 november 2016 heeft de Tribunal de commerce francophone de Bruxelles zich onbevoegd verklaard om kennis te nemen van eisers vorderingen.
  - 27 Op 19 december 2016 heeft eiser tegen die uitspraak hoger beroep ingesteld.

- 28 Bij vonnis van 9 maart 2017 heeft het Hof van Arbitrage voor Sport geoordeeld dat het toepasselijke recht werd gevormd door
- de FIFA-reglementen en het Zwitserse recht, daaronder begrepen het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna: „EVRM”);
  - het Unierecht, met name de bepalingen in de Verdragen inzake vrij verkeer en mededinging, omdat deze dwingende bepalingen van buitenlands recht zijn in de zin van artikel 19 van de Zwitserse federale wet van 18 december 1987 inzake internationaal privaatrecht.
- 29 Het Hof van Arbitrage voor Sport heeft geoordeeld dat de artikelen 18 bis en 18 ter van het STS-reglement rechtmatig waren, heeft het verbod om spelers in te schrijven beperkt tot drie tijdvakken en de geldboete gehandhaafd.
- 30 Op 15 mei 2017 heeft eiser de Tribunal fédéral verzocht om vernietiging van het vonnis van 9 maart 2017. De Tribunal fédéral heeft dit verzoek verworpen bij arrest van 20 februari 2018.
- 31 Bij de Cour d’appel de Bruxelles (rechter in tweede aanleg Brussel, België) heeft eiser de drie verwerende partijen aansprakelijk willen stellen op grond van de artikelen 1382 en volgende van het burgerlijk wetboek. Eiser heeft aangevoerd dat de drie verwerende partijen het Unierecht hebben geschonden door haar te beletten overeenkomsten van het type *third party investment* of *third party ownership* te sluiten, dat deze schending van het Unierecht haar een middel tot financiering of ontwikkeling heeft ontnomen en dat de tuchtrechtelijke sancties schade hebben veroorzaakt.
- 32 Eisers team kon niet worden versterkt door de aanwerving van nieuwe spelers, hetgeen de sportieve vooruitgang van dit team heeft belemmerd. De club kon ook gedurende drie opeenvolgende periodes geen nieuwe jongeren inschrijven of de inschrijving van jongeren die reeds bij de club waren, verlengen, wat had geleid tot de uitschrijving en het verlies van een tiental teams, hetgeen zich allemaal vertaalde in een verlies van inkomsten uit het lidmaatschapsgeld dat door de nieuwkomers werd betaald en uit de entreegelden die werden geïnd bij wedstrijden die bij de club werden gespeeld.
- 33 Eiser heeft de Cour d’appel verzocht vast te stellen dat de artikelen 18 bis en 18 ter van het STS-reglement onrechtmatig zijn wegens schending van het Unierecht en het EVRM, zodat de FIFA volgens hem aansprakelijk is.
- 34 Eiser heeft 13 middelen aangevoerd:
- 1) schending van het recht van vrij verkeer van kapitaal;
  - 2) schending van het recht van het vrij verrichten van diensten;

- 3) schending van het recht van vrij verkeer van werknemers;
  - 4) schending van artikel 102 VWEU;
  - 5) schending van artikel 101 VWEU;
  - 6) schending van het door het EVRM gewaarborgde recht op eigendom;
  - 7) onrechtmatigheid van de UEFA-regel inzake „financieel eerlijk spel” in het licht van het Unierecht (artikelen 63, 101 en 102 VWEU);
  - 8) onrechtmatigheid van de sancties, vanuit het oogpunt van „de fundamentele vrijheden van de Europese Unie”;
  - 9) onrechtmatigheid van de sancties in het licht van het evenredigheidsbeginsel;
  - 10) onrechtmatigheid van de sancties in het licht van het beginsel van het persoonlijke karakter van straffen;
  - 11) het Hof van Arbitrage voor Sport voldoet niet aan de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid zoals verankerd in artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en artikel 6 EVRM;
  - 12) het opleggen van deze gedwongen arbitrage heeft de schendingen van de fundamentele vrijheden van de Europese Unie versterkt en, in ruimere zin, deze partijen de hun gewaarborgde Unierechten ontnomen;
  - 13) het vonnis van het Hof van Arbitrage voor Sport van 9 maart 2017 heeft geen exequatur.
- 35 Zoals opgemerkt door de Cour d’appel stelt eiser dus dat de artikelen 18 bis en 18 ter van het STS-reglement in strijd zijn met verschillende bepalingen van het VWEU en het EVRM. Het eerste, het tweede, het derde en het vierde middel betreffen de schending van fundamentele vrijheden. Het vierde en het vijfde middel betreffen het mededingingsrecht. Het zesde middel betreft het door het EVRM gewaarborgde recht op eigendom. Het achtste middel betreft de wettigheid van de tuchtrechtelijke sancties. Het negende tot en met het dertiende middel betreffen de rechtmatigheid van (i) de tuchtrechtelijke sancties die hem door de FIFA zijn opgelegd en (ii) de uitspraak in het licht van het Unierecht.
- 36 Met betrekking tot de door de Unie gewaarborgde vrijheden heeft eiser in het bijzonder betoogd dat het litigieuze verbod het vrije verkeer van kapitaal kan belemmeren, aangezien het, zoals in casu, een Maltese *third party owner* belet om in een Belgische club te investeren. Dit verbod beperkt het vrije verkeer van diensten, aangezien het deflatoire effect ervan op de „spelerskosten” (salarissen, transfers, enz.) leidt tot een geringere hoeveelheid diensten. Eiser stelt dat het verbod op *third party ownership* de mogelijkheden beperkt voor bepaalde

Europese burgers (de beroepsvoetballers wier internationale transfer mogelijk is gemaakt dankzij *third party ownership*) om hun lidstaat van herkomst te verlaten om werk te vinden bij een in een andere lidstaat gevestigde club. Hij is van mening dat deze beperkingen van het vrije verkeer van kapitaal, diensten en werknemers op geen enkele wijze kunnen worden gerechtvaardigd door een dwingende reden van algemeen belang.

- 37 Wat het mededingingsrecht betreft, merkt eiser met betrekking tot artikel 102 VWEU op dat, aangezien de FIFA zich de exclusieve bevoegdheid heeft toegeëigend om de transfermarkt te reguleren (en om vervolgens haar regulerende activiteit uit te breiden tot derden die op die markt actief zijn), het onbetwistbaar is dat zij een machtspositie op die markt inneemt. Het misbruik bestaat in de absolute uitsluiting van de betrokken markt van alle huidige en potentiële marktdeelnemers die geen club zijn, teneinde deze markt voor te behouden aan haar uiteindelijke leden, de clubs.
- 38 Wat betreft artikel 101 VWEU is eiser van mening dat de artikelen 18 bis en 18 ter, die kunnen worden beschouwd als het resultaat van een overeenkomst tussen de leden van de FIFA, met deelneming van de UEFA, mededingingsbeperkingen opleveren. De beperkingen op de investeringsvrijheid beperken de financieringsvrijheid van clubs en treffen de mededinging in haar kern: de clubs worden beperkt in hun vermogen om zelf hun wervingsbeleid te bepalen. Het zijn de consumenten van het product „voetbal” die het nadeel zullen ondervinden dat zij een product van mindere kwaliteit ontvangen.
- 39 De FIFA, die moet aantonen dat het totaalverbod op *third party ownership* of *third party investment* gerechtvaardigd is en evenredig is aan de verwezenlijking van haar legitieme doelstellingen, levert dit bewijs niet.
- 40 Wat de rechtmatigheid van de sancties betreft, stelt eiser dat elke sanctie die is gebaseerd op een regel die inbreuk maakt op de vrijheden van de Unie, zelf inbreuk maakt op die vrijheden.
- 41 De FIFA heeft al eisers middelen betwist en met name aangevoerd dat de positieve werking van het gezag van gewijsde van het vonnis van het Hof van Arbitrage voor Sport van 9 maart 2017 in de weg staat aan een betwisting van de wettigheid van het verbod op *third party ownership* in deze procedure.
- 42 De Cour d’appel de Bruxelles heeft met betrekking tot de middelen 1 tot en met 6 en 8 geoordeeld dat uit artikel 1713, § 9, van het gerechtelijk wetboek, alsook uit de artikelen 24 en 28 van dat wetboek, volgt dat een arbitraal vonnis, zonder voorafgaande exequaturprocedure, gezag van gewijsde heeft vanaf de datum waarop het is gewezen, behoudens vernietiging door de nationale rechter. In casu is het vonnis definitief en heeft het kracht van gewijsde gekregen door de afwijzing van de vordering tot nietigverklaring door de Zwitserse Tribunal fédéral op 20 februari 2018. In dit vonnis wordt de litigieuze kwestie beslecht van de verenigbaarheid van de artikelen 18 bis en 18 ter van het reglement met het

Unierecht, een kwestie die voor de Cour d'appel in identieke bewoordingen aan de orde is gesteld in het kader van de civiele aansprakelijkheidsvordering.

- 43 Met betrekking tot de middelen 9 tot en met 13 heeft de Cour d'appel geoordeeld dat eiser de geldigheid van de door het Hof van Arbitrage voor Sport opgelegde tuchtmaatregelen en van het vonnis tevergeefs heeft betwist. De bevoegdheid van het Hof van Arbitrage voor Sport is door geen van de partijen betwist. Bijgevolg is het middel inzake de onwettigheid van de tuchtrechtelijke sancties, dat is ontleend aan het dwingende karakter van de arbitrage, ongegrond. Voorts is een scheidsgerecht volgens vaste rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie geen rechterlijke instantie in de zin van artikel 267 VWEU en kan het dus geen prejudiciële vragen stellen.
- 44 De Cour d'appel heeft geoordeeld dat de omstandigheid dat een Belgisch dan wel buitenlands scheidsgerecht een zaak niet naar het Hof kan verwijzen, hetgeen is terug te voeren op artikel 267 VWEU zoals uitgelegd door het Hof, op zich niet tot gevolg heeft dat de beslissingen van dat scheidsgerecht ongeldig zijn in het licht van artikel 6, lid 1, EVRM.
- 45 De Cour d'appel heeft erop gewezen dat de Zwitserse Tribunal fédéral in een uitvoerig gemotiveerd arrest van 20 februari 2018 zijn eerdere rechtspraak heeft bevestigd en heeft geoordeeld dat het Hof van Arbitrage voor Sport een echt onafhankelijk en onpartijdig scheidsgerecht is, en dat de Tribunal geen reden had om terug te komen van vaste rechtspraak.
- 46 Krachtens artikel 22, § 1, van het Belgisch wetboek van internationaal privaatrecht wordt elke buitenlandse rechterlijke beslissing in België van rechtswege en zonder procedure erkend. Deze erkenning heeft tot gevolg dat het gezag van gewijsde van de buitenlandse beslissing in België wordt aanvaard. Het positieve effect van het gezag van gewijsde van het arrest van het Zwitserse Tribunal fédéral van 20 februari 2018 staat eraan in de weg dat eiser de hoedanigheid van onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie van het Hof van Arbitrage voor Sport en de geldigheid van het vonnis, met name in het licht van het evenredigheidsbeginsel, ter discussie kan stellen voor de Cour d'appel.
- 47 Ten slotte heeft het exequatur alleen betrekking op de gedwongen tenuitvoerlegging van de beslissing, dat wil zeggen de tenuitvoerlegging onder dwang. Een arbitraal vonnis wordt niet ongeldig door het enkele feit dat het geen exequatur heeft. Het dertiende middel, dat erop is gebaseerd dat de sancties onrechtmatig waren omdat het vonnis geen exequatur had, is daarom ongegrond.
- 48 De tuchtmaatregelen die het Hof van Arbitrage voor Sport heeft opgelegd op grond van de artikelen 18 bis en 18 ter van het STS-reglement, zijn opgelegd aan eiser en niet aan derden, die vrij blijven om te voetballen. Deze sancties zijn in het licht van het beginsel van het persoonlijke karakter van straffen (tiende middel) dus niet onrechtmatig.

- 49 De Cour d'appel kwam daarom tot de gevolgtrekking dat de middelen betreffende schending van het Unierecht en de door het EVRM gewaarborgde rechten niet-ontvankelijk of ongegrond waren. De aan de FIFA verweten onrechtmatigheden zijn dus niet bewezen. Bijgevolg is eisers schadevordering ongegrond.
- 50 Bij uitspraak van 12 december 2019 heeft de Cour d'appel de Bruxelles dan ook het hoger beroep van eiser tegen de beslissing van 17 november 2016 verworpen en de door eiser ingestelde vorderingen ongegrond verklaard.
- 51 Eiser heeft tegen deze uitspraak cassatieberoep ingesteld.

VI. Argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 52 Eiser voert voor het Hof van Cassatie drie middelen aan.

A. Eerste Middel

- 53 Met zijn eerste middel, ontleend aan het gedwongen karakter van de arbitrage, stelt hij dat de volgende bepalingen zijn geschonden:
- artikel 19, lid 1, VEU;
  - de artikelen 18, 45, 56, 63, 101, 102, 267 en 344 VWEU;
  - de artikelen 15, 16 en 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie;
  - artikel 1, artikel 2, punt 1, en de artikelen 4 en 5 van richtlijn 2014/104/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 november 2014 betreffende bepaalde regels voor schadevorderingen volgens nationaal recht wegens inbreuken op de bepalingen van het mededingingsrecht van de lidstaten en van de Europese Unie;
  - het beginsel van doeltreffendheid van het Unierecht;
  - het beginsel van voorrang van het Unierecht boven nationale bepalingen, dat met name voortvloeit uit artikel 4 VEU en artikel 288 VWEU;
  - de artikelen 23 tot en met 28 en artikel 1713, § 9, van het gerechtelijk wetboek;
  - de artikelen 22 tot en met 27 van de wet van 16 juli 2004 houdende het wetboek van internationaal privaatrecht;
  - de artikelen 1383 en 1384 van het burgerlijk wetboek;
  - artikel 149 van de Grondwet.

- 54 In het eerste onderdeel van dit middel herinnert eiser eraan dat hij voor de Cour d'appel had aangevoerd dat de hem eenzijdig opgelegde gedwongen arbitrage bij het Hof van Arbitrage voor Sport de schendingen van de fundamentele vrijheden van de Unie versterkt en hem meer in het algemeen de hem gewaarborgde Europese rechten ontnemt.
- 55 In zaak AT.40208, Toelatingsregels van de Internationale Schaatsunie, heeft de Europese Commissie met betrekking tot de arbitragebedingen die ten gunste van het Hof van Arbitrage voor Sport zijn opgelegd door de statuten van die unie, vastgesteld dat „(57) de regels betreffende arbitrage en beroep zijn vastgelegd in artikel 25 van de statuten van [die unie] en bepalen dat ‚de beslissingen van het Hof van Arbitrage voor Sport definitief en bindend zijn, met uitsluiting van de bevoegdheid van de burgerlijke rechtbanken’. (58) [...]. *De regels inzake arbitrage en beroep versterken de mededingingsbeperkingen [...]. De Commissie is van mening dat de regels inzake arbitrage en beroep de mededingingsbeperkingen versterken die worden veroorzaakt door de toelatingsregels [...]. In combinatie met de toelatingsregels versterken de regels inzake arbitrage en beroep de beperking van hun commerciële vrijheid en de uitsluiting van potentiële concurrenten van [de Internationale Schaatsunie]”.*
- 56 Eiser heeft ook aangevoerd dat het Hof van Justitie van de Europese Unie in zijn arrest van 6 maart 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158), opnieuw heeft bevestigd dat het scheidsrecht aan een echte rechterlijke toetsing is onderworpen zodra fundamentele bepalingen van het Unierecht in het geding zijn, en dat het daaruit in wezen heeft afgeleid dat een lidstaat zijn verplichting om de volle werking en de autonomie van het Unierecht te waarborgen niet nakomt wanneer hij ermee instemt zich aan bepaalde soorten arbitrage te onderwerpen. Zelfs wanneer het gaat om een „handelsarbitrage”, die voortvloeit uit de wilsautonomie van de partijen, is het absoluut noodzakelijk dat er een rechterlijke toetsing plaatsvindt met de mogelijkheid om prejudiciële vragen te stellen teneinde de eerbiediging van de openbare orde van de Europese Unie te waarborgen. Net als – zo niet meer dan – een door twee lidstaten bij een bilateraal verdrag opgelegde arbitrage, verhindert het feit dat de statuten van de FIFA arbitrage door het Hof van Arbitrage voor Sport voorschrijven, de volle werking van het Unierecht en doet het afbreuk aan de autonomie van dat recht, met name door te verhinderen dat prejudiciële vragen worden gesteld aan het Hof van Justitie van de Europese Unie.
- 57 Volgens eiser gaat de bestreden rechterlijke beslissing geenszins in op het betoog dat de gedwongen arbitrage door het Hof van Arbitrage voor Sport, in combinatie met de uiterst marginale rechtmatigheidstoetsing door de Zwitserse Tribunal fédéral, in de weg staat aan een daadwerkelijke toepassing van het Unierecht. Die beslissing is daarom niet naar behoren gemotiveerd (artikel 149 van de Grondwet).
- 58 Met het tweede onderdeel van dit eerste middel stelt eiser dat in de bestreden beslissing niet is onderzocht of het vonnis van het Hof van Arbitrage voor Sport

van 9 maart 2017, waarbij het gezag van gewijsde is erkend, de fundamentele bepalingen van het Unierecht eerbiedigt, ook al is dat vonnis niet getoetst op overeenstemming met dat recht.

- 59 Krachtens het in artikel 344 VWEU vervatte beginsel kunnen de lidstaten – waaronder België – niet toestaan dat een geschil over de toepassing of de uitlegging van de Verdragen op een andere wijze wordt beslecht dan in die Verdragen is voorgeschreven (arrest van 6 maart 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punt 32). Voorts wordt het Unierecht *„hierdoor gekenmerkt dat het zijn oorsprong vindt in een autonome rechtsbron, de Verdragen, dat het voorrang heeft boven het recht van de lidstaten en dat een hele reeks op de onderdanen van de lidstaten en op de lidstaten zelf toepasselijke bepalingen rechtstreekse werking heeft. [...] Om het behoud van de specifieke kenmerken en de autonomie van de rechtsorde van de Unie te waarborgen, hebben de Verdragen een rechterlijk systeem ingesteld dat de coherente en eenvormige uitlegging van het Unierecht dient te verzekeren”* (arrest van 6 maart 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punten 33 en 35).
- 60 Volgens artikel 19, lid 1, VEU moeten de nationale rechterlijke instanties en het Hof toezien op de volledige toepassing van het Unierecht in alle lidstaten. De hoeksteen van het aldus opgezette rechterlijke systeem wordt meer bepaald gevormd door de prejudiciële procedure van artikel 267 VWEU (arrest van 6 maart 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punten 36 en 37).
- 61 Hoewel de wijze waarop het beginsel van het gezag van gewijsde ten uitvoer wordt gelegd, krachtens het beginsel van de procedurele autonomie van de lidstaten een zaak van hun interne rechtsorde is, *„mogen [deze nadere regels] evenwel niet ongunstiger zijn dan die welke voor soortgelijke situaties krachtens intern recht gelden (gelijkwaardigheidsbeginsel) en [...] mogen [zij] de uitoefening van de door de communautaire rechtsorde verleende rechten in de praktijk niet onmogelijk of uiterst moeilijk maken (doeltreffendheidsbeginsel)”* (arrest van 3 september 2009, Fallimento Olimpiclub, C-2/08, EU:C:2009:506, punt 24).
- 62 Wanneer een geschil door de wil van de betrokken partijen wordt beslecht door een beslissing van een scheidsrecht, dat niet kan worden beschouwd als een „rechterlijke instantie van een der lidstaten” in de zin van artikel 267 VWEU en dus niet bevoegd is om het Hof om een prejudiciële beslissing te verzoeken, kan de toetsing door de rechterlijke instanties van de lidstaten een beperkt karakter dragen *„mits de fundamentele bepalingen van het Unierecht in het kader van deze toetsing kunnen worden onderzocht en deze in voorkomend geval het onderwerp van een prejudiciële verwijzing bij het Hof kunnen vormen”* (arrest van 6 maart 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punt 54). Deze toetsing aan de fundamentele bepalingen van het Unierecht, met name die van Europese openbare orde, is des te belangrijker wanneer arbitrage wordt „afgedwongen” door de statuten van een federatie als de FIFA.

- 63 De artikelen 23 tot en met 28 van het gerechtelijk wetboek en de artikelen 22 tot en met 29 van het wetboek van internationaal privaatrecht kunnen er niet aan in de weg staan dat bij de rechterlijke instanties van een lidstaat wordt opgekomen tegen de punten waarover een scheidsgerecht zich in een andere procedure heeft uitgesproken door een uitlegging van de regels van openbare orde van het Unierecht betreffende met name het vrije verkeer van werknemers (artikel 45 VWEU en artikel 15 van het Handvest), het vrij verrichten van diensten (artikel 56 VWEU en artikel 16 van het Handvest), het vrij verkeer van kapitaal (artikel 63 VWEU) en het mededingingsrecht (artikelen 101 en 102 VWEU). Een toepassing van het beginsel van het gezag van gewijsde waarbij de Belgische rechter niet mag nagaan of het vonnis van het Hof van Arbitrage voor Sport, zoals getoetst door de Zwitserse Tribunal fédéral, geen fundamentele bepalingen van het Unierecht schendt en waarbij deze het Hof van Justitie van de Europese Unie daartoe in voorkomend geval geen prejudiciële vragen mag stellen, zou op de genoemde rechtsgebieden leiden tot belemmeringen voor de doeltreffende toepassing van het Unierecht die niet redelijkerwijs kunnen worden gerechtvaardigd door het rechtszekerheidsbeginsel en dus in strijd met het doeltreffendheidsbeginsel moeten worden geacht (arrest van 3 september 2009, Fallimento Olimpiclub, C-2/08, EU:C:2009:506, punten 30 en 31).
- 64 Voorts volgt uit artikel 1, artikel 2, punt 1, en de artikelen 4 en 5 van richtlijn 2014/104/EU dat het Unierecht waarborgt dat het recht van eenieder die schade heeft geleden als gevolg van een inbreuk op het mededingingsrecht (dat wil zeggen op de artikelen 101 en 102 VWEU) om volledige vergoeding van die schade te vorderen en te verkrijgen, daadwerkelijk kan worden uitgeoefend en dat, overeenkomstig het doeltreffendheidsbeginsel, de nationale materiële en procedureregels zodanig moeten worden toegepast dat de uitoefening van dat recht in de praktijk niet onmogelijk of uiterst moeilijk wordt gemaakt.
- 65 Evenzo heeft volgens artikel 47 van het Handvest eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, recht op een doeltreffende voorziening in rechte door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld.
- 66 Hieruit volgt dat de bestreden rechterlijke beslissing in strijd is met alle in het middel bedoelde bepalingen behalve artikel 149 van de Grondwet (motiveringsplicht), doordat daarin is geoordeeld dat de middelen die eraan zijn ontleend dat de FIFA het Unierecht en de door het EVRM gewaarborgde rechten heeft geschonden, niet-ontvankelijk of ongegrond zijn, zonder te onderzoeken of de uitspraak in overeenstemming is met de fundamentele bepalingen van het Unierecht waarvan eiser stelt dat zij zijn geschonden en in verband waarmee hij vergoeding van de uit die schending voortvloeiende schade kan vorderen.

B. Tweede middel

- 67 Met eisers tweede middel, ontleend aan het feit dat in de bestreden rechterlijke beslissing zijn vordering tot schadevergoeding tegen de UEFA ten onrechte is afgewezen, stelt hij dat de volgende bepalingen zijn geschonden:
- artikel 149 van de Grondwet;
  - de artikelen 101 en 102 VWEU;
  - artikel 1, lid 1, de artikelen 2, 3, 4 en 5 alsook artikel 11, lid 1, van richtlijn 2014/104/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 november 2014 betreffende bepaalde regels voor schadevorderingen volgens nationaal recht wegens inbreuken op de bepalingen van het mededingingsrecht van de lidstaten en van de Europese Unie;
  - de artikelen 1382 tot en met 1384 van het burgerlijk wetboek.
- 68 Met het eerste onderdeel van dit middel heeft eiser aangevoerd dat de UEFA zich actief had ingezet vóór het verbod van overeenkomsten inzake *third party ownership* of *third party investment*. Bij toepassing van de theorie van de gelijkwaardigheid van de voorwaarden moet dus worden aangenomen dat de UEFA zelf op zijn minst indirect heeft bijgedragen tot de verschillende door eiser geleden vormen van schade en bijgevolg jegens haar aansprakelijk is voor de vergoeding daarvan. In het licht van artikel 11, lid 1, van richtlijn 2014/104 moet de UEFA, als een van de „ondernemingen die door een gemeenschappelijk optreden inbreuk hebben gemaakt op het mededingingsrecht”, hoofdelijk aansprakelijk worden gehouden voor de schade die door deze inbreuken is veroorzaakt en moet zij deze schade derhalve volledig vergoeden.
- 69 In het tweede onderdeel stelt eiser dat de FIFA volgens de bestreden rechterlijke beslissing „*een privaatrechtelijke vereniging zonder winstoogmerk naar Zwitsers recht is, waarin de nationale bonden zijn verenigd die verantwoordelijk zijn voor de organisatie van en het toezicht op het voetbal in hun respectieve landen en gebieden*” en de UEFA „*een vereniging zonder winstoogmerk is, waarin de nationale bonden van het Europese continent zijn verenigd*”. Eiser stelt bij zijn conclusie dat de UEFA een confederatie van bonden is, die zelf lid is van de FIFA. De UEFA heeft deze stelling betwist.
- 70 De artikelen 101 en 102 VWEU brengen rechtstreekse gevolgen teweeg in de betrekkingen tussen particulieren en roepen voor de justitiabelen rechten in het leven die door de nationale rechter moeten worden gehandhaafd (arresten van het Hof van 14 maart 2019, *Skanska Industrial Solutions e.a.*, C-724/17, EU:C:2019:204, punt 24, en 5 juni 2014, *Kone e.a.*, C-557/12, EU:C:2014:1317, punt 20). Aan de volle werking van deze bepalingen, en met name aan het nuttige effect van de daarin vastgelegde verboden, zou worden afgedaan indien het niet voor eenieder mogelijk was de vergoeding van schade te vorderen die hem is

berokkend door een overeenkomst of gedraging die de mededinging kan beperken of vervalsen (arrest Hof van 14 maart 2019, Skanska Industrial Solutions e.a., C-724/17, EU:C:2019:204, punt 2[5]). Dit recht op volledige schadevergoeding wordt bevestigd door de artikelen 1, 2, 3 en 4 van richtlijn 2014/104/EU.

- 71 Voor de toepassing van artikel 101 VWEU heeft eiser aangevoerd dat elk besluit van een vereniging van ondernemersverenigingen haar leden bindt, die overigens verplicht zijn het te eerbiedigen en te doen eerbiedigen, zodat zij net als de vereniging van ondernemersverenigingen waarin het besluit wordt genomen medeopstellers van dat besluit zijn (arrest van het Gerecht van 26 januari 2005, Piau/Commissie, T-193/02, EU:T:2005:22, punt 75). Daartoe is niet vereist dat de leden van de vereniging werkelijk aan de inbreuk hebben deelgenomen, maar uitsluitend dat de vereniging op grond van haar interne regels haar leden kan binden (arrest van het Hof van 16 november 2000, Finnboard/Commissie, C-298/98 P, EU:C:2000:634).
- 72 Voor de toepassing van artikel 102 VWEU heeft eiser aangevoerd dat de FIFA-regels waarbij de overeenkomsten van het type „*third party ownership*” of „*third party investment*” verboden zijn, tevens kunnen worden beschouwd als misbruik van een collectieve machtspositie in de zin van dat artikel, waaraan naast de FIFA de UEFA deelneemt omdat zij statutair betrokken is bij deze eerste, omdat de nationale bonden of samenwerkingsverbanden van clubs zich tegenover economische actoren en consumenten als een collectief presenteren.
- 73 Krachtens artikel 102 VWEU en artikel 11, lid 1, van richtlijn 2014/104 kan deelname aan misbruik van een collectieve machtspositie, dat wil zeggen een „gemeenschappelijk optreden”, voortvloeien uit een „passieve bijdrage” en zelfs uit een „stilzwijgende goedkeuring van het gedrag”, zonder dat de onderneming met betrekking tot de uitvoering van het misbruik van machtspositie over een eigen besluitvormings-, interventie- of sanctiebevoegdheid hoeft te beschikken.
- 74 Hieruit volgt volgens eiser dat de uitsluiting van elke aansprakelijkheid van de UEFA voor schade die voortvloeit uit de toepassing van het verbod van „*third party ownership*” of „*third party investment*” niet naar behoren is onderbouwd.

C. *Derde middel*

- 75 Met eisers derde middel tegen de bestreden rechterlijke beslissing, waarbij zijn rechtsvordering tegen de KBVB is verworpen, betoogt hij dat daarin ten onrechte is geoordeeld dat de bewijskracht van het vonnis van het Hof van Arbitrage voor Sport van 9 maart 2017 hem verplicht te bewijzen dat de artikelen 18 bis en 18 ter van het STS-reglement onverenigbaar zijn met het Unierecht en dat hij dat bewijs niet heeft geleverd.
- 76 Eiser stelt dat de volgende bepalingen en beginselen zijn geschonden:

- artikel 149 van de Grondwet;

- artikel 19, lid 1, VEU;
  - de artikelen 18, 45, 56, 63, 101, 102, 267 en 344 VWEU;
  - de artikelen 15, 16 en 47 van het Handvest;
  - artikel 1, artikel 2, lid 1, en de artikelen 4 en 5 van richtlijn 2014/104/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 november 2014 betreffende bepaalde regels voor schadevorderingen volgens nationaal recht wegens inbreuken op de bepalingen van het mededingingsrecht van de lidstaten en van de Europese Unie;
  - het beginsel van doeltreffendheid van het Unierecht;
  - het beginsel van voorrang van het Unierecht boven nationale bepalingen, dat met name voortvloeit uit artikel 4 VEU en artikel 288 VWEU;
  - de artikelen 23 tot en met 28, artikel 870 en artikel 1713, lid 9, van het gerechtelijk wetboek;
  - de artikelen 1165 en 1315, artikel 1350, 3°, en de artikelen 1352, 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek.
- 77 Eiser voert aan dat wanneer wordt vastgesteld dat er sprake is van een beperking van het door artikel 63 VWEU gewaarborgde vrije verkeer van kapitaal die het gevolg kan zijn van een door artikel 101 VWEU verboden mededingingsregeling, overeenkomst of besluit, het aan de veroorzaker van deze beperking staat om aan te tonen dat zij wordt gerechtvaardigd door legitieme doelstellingen en evenredig is aan de verwezenlijking van die doelstellingen.
- 78 Hoewel een arbitraal vonnis met gezag van gewijsde tussen partijen bewijskracht heeft ten aanzien van derden die geen partij waren in de zaak en door hen kan worden tegengeworpen, mag de bewijskracht die uit deze bepalingen voortvloeit de doeltreffende werking van het Unierecht niet verhinderen.
- 79 Volgens eiser volgt hieruit dat deze bepalingen er niet toe kunnen leiden dat de partij die is benadeeld door een beperking van het vrije verkeer van kapitaal ten gevolge van een besluit van de FIFA, moet aantonen dat deze beperking niet wordt gerechtvaardigd door legitieme doelstellingen en evenmin evenredig is aan die doelstellingen, vanwege de bewijskracht van een vonnis van het Hof van Arbitrage voor Sport waarvan de nietigverklaring is afgewezen door de Zwitserse Tribunal fédéral, dat wil zeggen een rechterlijke instantie die – anders dan de Belgische rechterlijke instanties – niet gehouden is tot een prejudiciële verwijzing in de zin van artikel 267 VWEU.
- 80 Een dergelijke toepassing van deze bepalingen, die bewijskracht zou geven aan de beslissing van het Hof van Arbitrage voor Sport over de verenigbaarheid van de

artikelen 18 bis en 18 ter van het STS-reglement met het vrije kapitaalverkeer, het vrij verrichten van diensten, het vrij verkeer van werknemers en met de artikelen 101 en 102 VWEU, zou tot gevolg hebben dat voor de Belgische rechterlijke instanties, die zich tot het Hof van Justitie kunnen – en moeten – wenden met vragen over de uitlegging van het Unierecht, het bewijs dat de maatregel geen legitiem doel heeft of evenredig is met het beoogde doel, moet worden geleverd door degene die door die beperkingen is benadeeld. Dit zou een aanzienlijke belemmering vormen voor de doeltreffende toepassing van de EU-regels op dit gebied en moet derhalve als strijdig met het Unierechtelijke doeltreffendheidsbeginsel worden beschouwd.

- 81 Door de weigering om prejudiciële vragen te stellen aan het Hof worden in de bestreden rechterlijke beslissing alle in het middel genoemde bepalingen geschonden.
- 82 De verwerende partijen wijzen al deze middelen van de hand.

VII. Beoordeling door het Hof van Cassatie en motivering van de verwijzing

A. Eerste middel

- 83 Het Hof van Cassatie is van oordeel dat het eerste onderdeel van het middel inzake de onrechtmatigheid van de tuchtrechtelijke sancties wegens het gedwongen karakter van de arbitrage, ongegrond is, aangezien de Cour d'appel met betrekking tot dat onderdeel heeft vastgesteld dat eiser na het ontstaan van het geding de bevoegdheid van het Hof van Arbitrage voor Sport had erkend en de bevoegdheid van dat scheidsgerecht door geen van de partijen is betwist.
- 84 Wat het tweede onderdeel betreft, is het Hof van Cassatie van oordeel dat het middel van niet-ontvankelijkheid niet kan worden aanvaard. In de bestreden beslissing is eisers vordering tegen de FIFA niet afgewezen op grond dat hij niet het bewijs levert van zijn aan het Unierecht ontleende grieven, maar op grond dat het gezag van gewijsde van het arbitrale vonnis van 9 maart 2017 de Cour d'appel verbiedt om opnieuw te onderzoeken of de artikelen 18 bis en 18 ter van het STS-reglement verenigbaar zijn met dat recht.
- 85 Volgens artikel 19, lid 1, VEU verzekert het Hof van Justitie van de Europese Unie de eerbiediging van het recht bij de uitlegging en toepassing van de Verdragen. De lidstaten voorzien in de nodige rechtsmiddelen om daadwerkelijke rechtsbescherming op de onder het recht van de Unie vallende gebieden te verzekeren.
- 86 Overeenkomstig artikel 47 van het Handvest heeft eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, recht op een doeltreffende voorziening in rechte.

87 Richtlijn 2014/104/EU bepaalt

- in artikel 1, eerste alinea, dat deze richtlijn bepaalde regels vaststelt die noodzakelijk zijn om ervoor te zorgen dat eenieder die schade heeft geleden ten gevolge van een door een onderneming of een ondernemersvereniging gepleegde inbreuk op het mededingingsrecht effectief het recht kan uitoefenen volledige vergoeding van die schade te vorderen van die onderneming of ondernemersvereniging. Zij stelt regels vast die een onvervalste mededinging op de interne markt bevorderen en de belemmeringen voor de goede werking ervan wegnemen door in de hele Unie een gelijkwaardige bescherming te garanderen voor eenieder die dergelijke schade heeft geleden;
- in artikel 2, punt 1, dat voor de toepassing van deze richtlijn onder „inbreuk op het mededingingsrecht” wordt verstaan een inbreuk op artikel 101 of 102 VWEU of op nationaal mededingingsrecht;
- in artikel 4 dat de lidstaten er overeenkomstig het doeltreffendheidsbeginsel voor zorgen dat alle nationale regels en procedures betreffende de uitoefening van schadeclaims zodanig ontworpen en toegepast worden dat zij de uitoefening van het Unierecht op volledige vergoeding van de door een inbreuk op het mededingingsrecht veroorzaakte schade niet buitensporig moeilijk of praktisch onmogelijk maken, en dat de nationale regels en procedures inzake schadevorderingen die voortvloeien uit inbreuken op de artikelen 101 en 102 VWEU, overeenkomstig het beginsel van gelijkwaardigheid voor de benadeelde partijen niet ongunstiger zijn dan die welke gelden voor soortgelijke schadevorderingen wegens inbreuken op het nationale recht.

88 In zijn arrest van 23 maart 1982, *Nordsee* (102/81, EU:C:1982:107) herinnert het Hof eraan dat het gemeenschapsrecht op het grondgebied van alle lidstaten volledig moet worden nageleefd en dat het partijen bij een overeenkomst dus niet vrijstaat daarvan af te wijken, en wijst het erop dat, wanneer in een op partijafpraak berustende arbitrage vragen van gemeenschapsrecht rijzen, deze vragen eventueel door de gewone rechter kunnen worden onderzocht, hetzij in het kader van de assistentie die hij de scheidsgerechten verleent, in het bijzonder door deze bij bepaalde proceshandelingen te ondersteunen of door het geldende recht uit te leggen, hetzij in het kader van de – al naar de omstandigheid van het geval meer of minder uitgebreide – toetsing van het arbitrale vonnis, waartoe de gewone rechter geroepen is in geval van hoger beroep, verzet, uitvoerbaarverklaring of van enig ander rechtsmiddel dat volgens het toepasselijke nationale recht openstaat.

89 In zijn arrest van 6 maart 2018, *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158), zet het Hof van Justitie uiteen dat de Verdragen, om het behoud van de specifieke kenmerken en de autonomie van de rechtsorde van de Unie te waarborgen, een rechterlijk systeem hebben ingesteld dat de coherente en eenvormige uitlegging van het Unierecht dient te verzekeren, dat het in dat kader overeenkomstig artikel 19 VEU aan de nationale rechterlijke instanties en aan het Hof staat om te waarborgen dat

het Unierecht in alle lidstaten ten volle wordt toegepast en de justitiabelen rechterlijke bescherming genieten van de rechten die zij aan dat recht ontleen, en dat de hoeksteen van het aldus opgezette rechterlijke systeem meer bepaald wordt gevormd door de prejudiciële procedure van artikel 267 VWEU, die tot doel heeft de eenvormige uitlegging van het Unierecht te verzekeren door specifiek tussen het Hof en de rechterlijke instanties van de lidstaten een dialoog van rechter tot rechter tot stand te brengen, en die aldus de mogelijkheid biedt de coherentie, de volle werking en de autonomie van het Unierecht te verzekeren en, in laatste instantie, de eigenheid van het door de Verdragen geschapen recht in acht te nemen.

- 90 In zijn arrest van 7 april 2022, *Avio Lucos* (C-116/20, EU:C:2022:273), stelt het Hof ten eerste vast dat het, om zowel de stabiliteit van het recht en van de rechtsbetrekkingen als een goede rechtsbedeling te waarborgen, van belang is dat rechterlijke beslissingen die definitief zijn geworden nadat de beschikbare beroepsmogelijkheden zijn uitgeput of nadat de beroepstermijnen zijn verstreken, niet opnieuw aan de orde kunnen worden gesteld. Derhalve gebiedt het Unierecht een nationale rechter niet om nationale procedureregels die een beslissing gezag van gewijsde verlenen buiten toepassing te laten, ook al zou daardoor een nationale situatie die onverenigbaar is met dat recht kunnen worden hersteld. Ten tweede stelt het Hof vast dat de wijze waarop het beginsel van het gezag van gewijsde ten uitvoer wordt gelegd krachtens het beginsel van de procedurele autonomie van de lidstaten een zaak van de interne rechtsorde van die staten is. Deze nadere regels mogen evenwel niet ongunstiger zijn dan die welke voor soortgelijke situaties krachtens intern recht gelden (gelijkwaardigheidsbeginsel) en zij mogen de uitoefening van de door de rechtsorde van de Unie verleende rechten in de praktijk niet onmogelijk of uiterst moeilijk maken (doeltreffendheidsbeginsel).
- 91 Na de constatering dat *„volgens artikel 1713, § 9, van het gerechtelijk wetboek „het arbitrale vonnis in de betrekkingen tussen partijen dezelfde rechtsgevolgen heeft als een beslissing van een rechter”* en dat *„krachtens de artikelen 24 en 28 van het gerechtelijk wetboek een onherroepelijke beslissing vanaf haar uitspraak gezag van gewijsde heeft [...] en elke beslissing in kracht van gewijsde gaat zodra zij niet meer vatbaar is voor verzet of hoger beroep, behoudens de in de wet voorziene uitzonderingen en onverminderd de gevolgen van buitengewone rechtsmiddelen”*, is in de bestreden rechterlijke beslissing geoordeeld dat *„uit deze wettelijke bepalingen volgt dat een arbitraal vonnis gezag van gewijsde heeft vanaf de datum waarop het is geweest, zonder dat vooraf een exequaturprocedure behoeft te worden doorlopen, tenzij het in hoger beroep door andere arbiters wordt gewijzigd of door de nationale rechter wordt vernietigd”*.
- 92 In de bestreden rechterlijke beslissing is geoordeeld dat het arbitrale vonnis van 9 maart 2017 definitief is en in kracht van gewijsde is gegaan, dat de litigieuze kwestie van de verenigbaarheid van de artikelen 18 bis en 18 ter van het STS-reglement met het Unierecht in dat vonnis is beslecht en dat bijgevolg de middelen die zijn ontleend aan de onwettigheid van deze artikelen in het licht van

het VWEU en van het eerste aanvullend protocol bij het EVRM niet-ontvankelijk zijn op grond dat het vonnis gezag van gewijsde heeft.

- 93 Met dit onderdeel van het middel stelt eiser dat in de bestreden rechterlijke beslissing niet is onderzocht of het vonnis van het Hof van Arbitrage voor Sport van 9 maart 2017, waarvan eiser het gezag van gewijsde erkent, de fundamentele bepalingen van het Unierecht eerbiedigt waarvan hij stelt dat zij zijn geschonden en dat hij daardoor schade heeft geleden, hoewel dit vonnis niet is getoetst op de verenigbaarheid met dat recht op een wijze die een prejudiciële verwijzing van een vraag naar het Hof van Justitie van de Europese Unie mogelijk zou hebben gemaakt.
- 94 Voor het onderzoek van dit onderdeel van het middel moet artikel 19, lid 1, VEU worden uitgelegd en moet aan het Hof de eerste vraag in het dictum van de onderhavige beslissing worden gesteld.

B. Tweede middel

- 95 Volgens het Hof van Cassatie mist het eerste onderdeel van het tweede middel een feitelijke grondslag, aangezien de Cour d'appel op dat punt heeft vastgesteld dat de omstandigheid dat de UEFA actief voor het litigieuze verbod heeft gepleit vanuit het oogpunt van de civielrechtelijke aansprakelijkheid irrelevant is, temeer daar eisers deelname aan de door de UEFA georganiseerde wedstrijden gelet op zijn plaats in het klassement van 2015 louter hypothetisch was.
- 96 Het Hof van Cassatie oordeelt dat het onderzoek van het tweede onderdeel van het tweede middel feitelijke verificaties vereist, die zijn bevoegdheden te buiten gaan, zodat dit middel niet-ontvankelijk is om een reden die specifiek is voor de cassatieprocedure.

C. Derde middel

- 97 Het Hof van Cassatie verklaart dit middel ontvankelijk, aangezien het hiervoor de waarde van eisers middelen niet feitelijk hoeft te beoordelen om het aan het arbitrale vonnis ontleende bewijs te weerleggen, en omdat het middel inzake schending van artikel 19, lid 1, VEU van openbare orde is en voor het eerst voor het Hof van Cassatie kan worden aangevoerd. Schending van deze bepaling zou, indien het middel gegrond is, volstaan om tot cassatie te leiden.
- 98 In de bestreden rechterlijke beslissing wordt eisers vordering tegen de KBVB afgewezen op grond dat „een vonnis aan derden kan worden tegengeworpen in die zin dat het bestaan ervan binnen de rechtsorde voor eenieder bindend is”, dat „de tegenwerpbaarheid van het vonnis aan derden betekent dat de bewijskracht van hetgeen is beslist over een litigieuze kwestie of litigieus punt, behoudens tegenbewijs, tegen en door derden kan worden ingeroepen”, dat „deze regel ook geldt voor de scheidsrechterlijke uitspraak” en dat eiser de bewijskracht van het vonnis van het Hof van Arbitrage voor Sport van 9 maart 2017 niet weerlegt.

- 99 Eisers verwijt met dit middel is dat hij er door de bestreden rechterlijke beslissing mee is belast om het op dat arbitrale vonnis gebaseerde vermoeden te weerleggen dat de beperkingen die voortvloeien uit de artikelen 18 bis en 18 ter van het STS-reglement in overeenstemming zijn met de grondbeginselen van het Unierecht waarvan eiser schending aanvoert door te stellen dat hij daardoor schade heeft geleden, terwijl er geen toetsing van dat vonnis heeft plaatsgevonden met betrekking tot de verenigbaarheid met het Unierecht, in het kader waarvan het mogelijk zou zijn geweest een prejudiciële vraag aan het Hof te stellen.
- 100 Voor het onderzoek van dit onderdeel van het middel moet artikel 19, lid 1, VEU worden uitgelegd. Alvorens uitspraak te doen, dient derhalve de tweede in het dictum van de onderhavige beslissing geformuleerde vraag te worden voorgelegd aan het Hof van Justitie van de Europese Unie.